

työväenyhdistystä: Kukkola, Kempele (17), Lempäälä (15), Kuokkala (19), Ylivieska (18) ja Tuusula (16). Viimeksi mainitun luettelon tarkoituksena oli pehmentää toisten yhdistysten hylkäämisehdotusta ja osoittaa, ettei kenraalikuvernööri suinkaan estänyt kaikkien yhdistysten perustamista. Kukkolan työväenyhdistys joutui viimeksi mainittuun seuraan, koska sen säännöissä ei ollut mitään kenraalikuvernöörille epämieluisaa mutta kuitenkin viime kädessä kenraalikuvernöörin poliittisen räätälöinnin tuloksena (VSV 1901, 157, f. 119-131, VA; Numminen 1961, s. 560-561).

Vuonna 1900 senaattiin jätetyt anomukset

8) Imatran työväenyhdistys

AD 464/343 1900 ja ptk. 8.5.1900, STO, VA.

Senaatin talousosasto hylkäsi perustamisanomuksen

Anomuksen käsittelyaika 1½ kk

Perustava kokous 6. ja 20.8.1899 (Imatran työväenyhdistyksen ptk., TA)

Anomus senaattiin 21.3.1900

Senaatin talousosaston hylkäävä päätös 8.5.1900

Viipurin läänin kuvernööri N. von Rechenberg puolsi sääntöjen vahvistamista, mutta senaatin talousosasto hylkäsi perustamisanomuksen samanlaisen sääntöepäselvyyden vuoksi kuin Lahden työväenyhdistyksen (5) kohdalla. Esittelijänä A. Wasastjerna.

Toinen perustamisyritys, ks. tapaus 24.

9) Hämeenkyrön työväenyhdistys

STO:n ptk. 20.1.1902, STO, VA; KKK 1901, I osasto, 208, VA; VSV 1901, 157, f. 119-131, VA.

Keisari hylkäsi perustamisanomuksen, päätöksen todellinen ratkaisija kenraalikuvernööri Bobrikov

Anomus senaattiin luultavasti 1900

Senaatin talousosaston myönteinen päätös tiedoksi kenraalikuvernöörille 13.6.1900

Kenraalikuvernööri Bobrikov siirsi yhdistyksen poliittisuuden vuoksi asian keisarin ratkaistavaksi 19.4.1901 suositellen hylkäämistä.

Keisarin hylkäävä päätös 4.1.1902

Päätös senaatista 20.1.1902

Säännöt oli jätetty vahvistettaviksi ensin Turun ja Porin läänin kuvernöörille.

Sääntöjen tarkoituksenyökyälä keskittyy yksinomaan työväenkysymykseen. Siitä huolimatta kävi kuin kävi.

Hämeenkyrön työväenyhdistys kuului vuodesta 1903 alkaen Suomen ruotsalaiseen työväenliittoon sen haaraosastona (Kertomus Suomen Ruotsalaisen Työväenliiton toiminnasta vuonna 1903, s. 7).

10) Hyvinkään työväenyhdistys

AD 570/345 1900 ja ptk. 20.1.1902, STO, VA; KKK 1901, I osasto, 208, VA; VSV 1901, 157, f. 119-131, VA.

Keisari hylkäsi perustamisanomuksen, päätöksen todellinen ratkaisija kenraalikuvernööri Bobrikov

juridista rigorismia ja ehdotti vaihtoehtoisesti sääntöihin lisäystä, jonka mukaan yhdistyksen esitelmiin ja kansanhuviin nähden oli noudatettava sitä, mitä niistä oli sanottu julkisista kokouksista 2.7.1900 annetussa asetuksessa. Ståhlbergin mukaan tämä muotoilu sisälsi kenraalikuvernöörin ehdossaan käyttämän ilmaisan, mutta sitä voitiin tulkita myös senaatin tarkoittamalla tavalla eli siten, että asetuksen määräämä luvanvaraisuus ei koskenut jäsenkokouksia eikä huvitilaisuuksia. Senaatin talousosasto hyväksyi 5.3.1901 Tuusulan ja Ylivieskan työväenyhdistysten säännöt täydennettynä tällä määräyksellä, jonka muotoilemisessa ja perustelemissa Ståhlberg osoitti kaiken lakimiehen taitonsa.

Ståhlberg esitti myös, ettei senaatti omasta puolestaan vastaisuudessaakaan asettaisi tätä ehtoa, vaan se tulisi yhdistysten sääntöihin vain, jos kenraalikuvernööri sitä edellyttäisi.

Toisen perustamisanomuksen esittivät samat henkilöt kuin ensimmäisenkin (11).

19) Kuokkalan työväenyhdistys

AD 1793/366 1900 ja päätöstaltio 1901, I 828, STO, VA.

Sallittu perustaa

Anomuksen käsittelyaika 4 kk

Anomus senaattiin 7.11.1900

Senaatin talousosaston myönteinen päätös tiedoksi kenraalikuvernöörille 19.11.1900

Kenraalikuvernöörin ehdollinen suostumus 18.12.1900

Säännöt vahvistettu senaatissa 11.3.1901

Kuokkalan työväenyhdistys oli alun perin yritetty perustaa Terijoen työväenyhdistyksen alaosastoksi, mutta paikallisen poliisin mielestä Kuokkala oli Terijoen työväenyhdistyksen sääntöjen tarkoittaman toimialan eli Terijoen kylän ulkopuolella (Stph:n ja J. Rämön välinen kirjeenvaihto tammikuussa 1900, No 40, SDP F 1 ja No 147-148, SDP F 2, TA; Länsi-Suomen Työmies 20.1.1900). Kylien välimatka oli noin yhdeksän kilometriä.

Bobrikov vaati ja sai sääntöihin saman lisäyksen kuin Ylivieskan (18) ja Tuusulan (16) työväenyhdistysten sääntöihin. Hän ei ihme kyllä lainkaan puuttunut Kuokkalan yhdistyksen sääntöjen siihen pykälään, joka salli yhdistyksen perustaa osastoja ja valiokuntia ja vahvistaa niille sääntöjä.

20) Kalvolan työväenyhdistys

AD 1914/368 1900, STO, VA.

Senaatin talousosasto hylkäsi perustamisanomuksen

Anomuksen käsittelyaika $\frac{1}{2}$ kk

Perustava kokous 7.10.1900 (Länsi-Suomen Työmies 16.10.1900)

Anomus senaattiin 23.11.1900

Senaatin talousosaston hylkäävä päätös 10.12.1900

Hämeen lääninhallituksen mielestä ehdotetuissa säännöissä oli epäselviä ja lainvastaisia kohtia. Ståhlberg esitti anomuksen hylkäämistä.

Toinen perustamisyritys, ks. tapaus 27.

21) Karkun työväenyhdistys